

П. 874672

За наукові КАДРИ

Орган парткому, ректорату, комітету ЛКСМУ та профкому Одеського державного університету ім. І. І. Мечникова

№ 18 (790).

3 червня 1964 р.

Ціна 2 коп.

ГІСТЬ З СЕГЕДА

ТРИ дні знаходився в Одесі гість з братнього угорського міста Сегеда — ректор Сегедського університету імені Йожефа Атілли, доктор юридичних наук, професор Дьєрдь Анталфі.

Наш гість ознайомився з визначними місцями міста-героя, побував на спектаклях в театрах опери та балету й музикальної комедії. Йому було дуже приємно довідатись, що одна з нових вулиць Одеси названа іменем його рідного міста.

Професор Анталфі оглянув музеї й лабораторії Одеського університету, особливу увагу приділив ознайомленню з роботою юридичного факультету. Гостей дуже зацікавив досвід роботи юридичного факультету по організації заочного та вечірнього навчання, бо ці форми навчання набувають все більшого розповсюдження в народній Угорщині.

Професор є спеціалістом в галузі теорії держави й права та історії політичних вчень, тому він цікавився широким колом наукових проблем з цих галузей. Він — автор ряду книг, виданих угорською, російською, французькою мовами. Професор подарував викладачам юридичного факультету свою книгу, присвячену дослідженню політичних ідей російських революціонерів-демократів. Викладачі юридичного факультету, в свою чергу, піднесли угорському колезі видані ними роботи.

В університеті відбулась зустріч з професором Д. Анталфі. Гостя тепло привітали заступник голови виконкому міськради В. П. Ісаєва, завідувачий сектором науки промислового Обкому КПУ М. К. Симоненко, ректор Одеського університету О. І. Юрженко.

Під час зустрічі було домовлено зміцнювати зв'язки між двома університетами. Одеський університет прийме в найближчий час групу викладачів і студентів Сегедського університету, а в Сегеді пойдуть наші викладачі.

Регулярно буде здійснюватись обмін друкованими працями університетів. Буде також здійснена взаємна публікація робіт сегодських учених в Одесі й одеських в Сегеді.

М. НУДЕЛЬ.

В ПАРТКОМІ ОДУ

ПАРТІЙНИЙ комітет заслухав питання про підготовку до літньої екзаменаційної сесії філологічного факультету.

Було відзначено, що в цілому на факультеті проведена значна підготовча робота деканатом та кафедрами, питання сесії є центральним в діяльності партійного й комсомольського бюро факультету.

Однак, є й недоліки. Несвоєчасне складення заборгованості, затягування строків здачі дипломних та курсових робіт. Деякі кабінети працюють в одну зміну. Ці недоліки треба негайно ліквідувати.

Партком прийняв постанову, направлену на забезпечення нормальних умов для роботи студентів в період сесії.

Цікава виставка

З ініціативи профкому ОДУ при кафедрі педагогіки два роки тому назад було створено гурток крою і шиття. Керує ним досвідчений педагог Ганна Михайлівна Бевзо.

І ось — випуск курсів. 22 студентки різних факультетів закінчили двохрічне навчання і одержали право керувати гуртками крою та шиття в школі.

Випуск курсів супроводжувався виставкою студентських робіт — близько 120 платів, костюмів, як

правило, нових фасонів. Кращими роботами визнано плаття, які пошили студентки Міщенко, Чинчик, Харченко, Крижанівська, Вивочей.

Курси при кафедрі педагогіки — справа потрібна, корисна. В майбутньому є рація не тільки розширити контингент слухачів курсів, але й створити інші трудові курси: по виготовленню наочних приладів, стенографії, з автосправи та інші.

М. ФІНОГІН.

ЗАХИСТ ДИПЛОМНИХ РОБІТ

НА юридичному факультеті йде захист дипломних робіт студентами заочного та вечірнього відділень.

Більшість робіт цікаві й змістовні, в них теоретичні дослідження вміло поєднуються з практичними пропозиціями по удосконаленню законодавства, роботи Радянського державного апарату, залученню широких мас трудящих до участі в його діяльності та інших питань.

Так, студент П. Бевз написав роботу про форми залучення трудящих до управління соціалістичною державою. В ній він, зокрема, узагальнив практику роботи організації громадської самодіяльності трудящих в Центральному і Жовтневому районах м. Одеси, вніс ряд практичних пропозицій по удосконаленню цієї роботи.

Дипломна робота т. Бевз буде

в найближчий час обговорена на спільному засіданні вченої ради юридичного факультету й працівників місцевих рад Одеси з тією метою, щоб вжити заходи по реалізації пропозицій дипломанта.

Дипломант т. Солохін написав роботу про удосконалення правових форм діяльності митних установ, яка після деякої переробки буде рекомендована до друку. Високу оцінку державної екзаменаційної комісії одержала робота заочника офіцера Радянської Армії Д. Корюкова, присвячена удосконаленню радянського законодавства.

Побажаємо ж дипломантам вмілого застосування одержаних знань в практичній роботі!

Г. ПЕТУХОВ,

На знімку: захист дипломних робіт на юридичному факультеті.

ВСІ СИЛИ — СЕСІЇ

ЗАЛІКОВА сесія показала, що більшість студентів нашого університету підійшли до екзаменаційної сесії краще підготовленими, ніж у минулорічну весняну сесію.

Це — результат наполегливої систематичної роботи студентського колективу і виховної роботи деканатів, кафедр і громадських організацій університету. Про це свідчить те, що студенти IV курсів успішно склали державні іспити з іноземних мов, що вперше провадилися в університеті.

Добре підійшли до державних іспитів наші дипломанти. Жоден з них не одержав незадовільної оцінки.

Для того, щоб організовано провести екзаменаційну сесію і, таким чином, успішно закінчити рік, всі учбові зали, бібліотеки повинні працювати у дві зміни. Це дасть можливість студентам користуватись літературою, одержувати допомогу, консультації.

Студентська бібліотека повинна організувати в гуртожитках пересувки з необхідною літературою. Особливу увагу слід звернути обслуговуванню студентів заочного і вечірнього навчання.

Деканати факультетів, кафедри повинні суворо дотримуватись розкладу екзаменів і графіку консультацій, слідкувати за оформленням і здачею екзаменаційної документації, не дозволяти екзаменаторам приймати іспити без залікової книжки, двічі на тиждень подавати відомості до учбової частини про хід сесії.

В цей відповідальний час студенти, викладачі і обслуговуючий персонал університету повинні напружити всі сили, щоб домогтись якнайвищої успішності в проведенні літньої сесії — першої сесії ювілейного року.

Ш. ХАЛІЛОВ, начальник учбової частини.

ФОРУМ МОЛОДІ

Юнь нашої країни зараз діяльно готується до нової зустрічі з молодими представниками десятків країн світу — Всесвітнього форуму солідарності молоді і студентів, який відбудеться в Москві з 16 по 23 вересня цього року.

Центральний Комітет ВЛКСМ вирішив створити фонд, кошти з якого підуть на підготовку до фо-

руму. В зв'язку з цим прийнято постанову випустити марку, присвячену дружбі і єдності молодого покоління землі.

Секретаріат ЦК ВЛКСМ прийняв також постанову силами радянських молодіжних організацій підготувати до форуму виставку «Твій зарубіжний друг».

(ТАРС)

ПЕРШИЙ ДОСВІД

ЗАЛІК ПРОВЕДЕНО ЗА ДОПОМОГОЮ МАШИНИ

МАШИННЕ навчання займає в нашому університеті все більше й більше місце в педагогічному процесі.

Серйозний досвід поставлено на кафедрі психології, яка організувала залік з спеціального курсу психології мови на філологічному факультеті за допомогою машини «Ластівка».

Машина ця працює в двох режимах — самоконтролю (самостійної роботи студентів) і контролю.

Було складено 10 запитань, що стали предметом самостійної роботи студентів і тренування перед проведенням заліку.

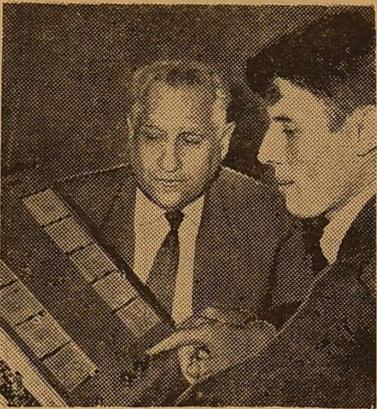
Для заліку були складені інші варіанти питань, відповіді на які студенти вводили, нажимаючи відповідні клавіші машини.

Що можна сказати про перший досвід проведення заліку за допомогою машини на філологічному факультеті університету?

Звичайно, постановка питань за допомогою машини має ряд недоліків порівняно з традиційними методами іспитів. Однак, вона має і ряд позитивних моментів, що роблять її раціональним елементом педагогічного процесу.

Ці позитивні моменти такі:

1. Постановка питання за допо-

На фото: професор Д. Елькін (зліва) проводить залік за допомогою машини.

могою машини примушує студента напружено думати. 2. Вона викликає дуже велику зацікавленість у студентів, які з захопленням вводили свої відповіді у машину. 3. Машина, видаючи оцінку, позбавлена всіляких елементів лібералізму. 4. Залік за допомогою машини дає економію часу, хоча й вимагає дуже великої попередньої підготовки з боку викладача.

Особливо велике значення машини в організації самостійної роботи студента.

Виявляючи зацікавленість, бажання домогтися правильного вирішення поставленого запитання, студенти мобілізують всі свої можливості в процесі вправ, щоб показати найкращі результати, в чому чималу роль відіграє своєчасна сигналізація машиною помилок, що мають місце, в порядку зворотного зв'язку.

Слід домагатися, щоб навчаюча й контролююча машина зайняла в навчальній роботі університету певне місце там, де вона себе виправдовує.

В найближчий час іспит за допомогою машини «Ластівка» буде проведено на історичному факультеті з логіки.

Професор Д. ЕЛЬКІН.

ШВИДКО, АЛЕ ФОРМАЛЬНО

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ІСПИТІВ

НАБЛИЖАЮТЬСЯ іспити. Належить підвести підсумок учбової (не тільки учбової, а й учбово-виховної) роботи за півріччя. Кожному з нас хочеться, щоб ці підсумки були якнайкращими. Що для цього треба?

Можна сказати: «Професорсько-викладацькому складові на високому науковому рівні та з педагогічною майстерністю викладати науки, а студентам: вчитись, вчитись...». Це, звичайно, так, але ще не все. Основним недоліком учбової роботи є, на наш погляд, формальне заучування матеріалу частиною студентів. В наших університетських умовах це тим більше нестерпно, бо наші вихованці в своїй педагогічній роботі будуть і далі культивувати формалізм в учбовому процесі.

Які причини такого формалізму? Що можна порадити для його усунення? Я хочу звернути увагу на те, що одною з причин, які продовжують формальне заучування, є методика проведення іспитів.

Поясню це на конкретному прикладі з близької мені галузі — фізики. Екзаменатор ставить запитання: «Що таке доцентрове прискорення?» Студент відповідає: «Це прискорення, направлене до центра кола і дорівнює...».

Здавалось би правильна відповідь і можна перейти до наступного питання. Однак, багаторічна педагогічна практика переконала в тому, що ця формально правильна відповідь може вживатися з нерозумінням суті питання. Дуже важливо вяснити, чому рівномірний рух по колу має прискорення. Для цього доцільно поставити додаткові питання: «Який рух характеризується доцентровим прискоренням?» «Чи має рівномірний рух прискорення?» Позитивна відпо-

відь на останні питання важливіша, ніж формальне запам'ятовування формули.

Слід враховувати, що необхідність проєкзувати в один день 30—40 студентів штовхає викладача на прискорення іспиту, а це часто призводить до швидкого формального опитування.

Я хотів би зупинитися на одному, нехай трохи вужчому питанні, що тісно зв'язане з проблемою, що обговорюється. Я маю на увазі питання про те, яке місце повинна займати математика на іспиті з теоретичної фізики.

Загальновідомо, яке місце займає математика в сучасній науці. І не тільки в таких традиційних галузях, як механіка й фізика. В сучасній теоретичній фізиці математика служить не тільки для точного кількісного формулювання основних законів і для кількісного вирішення їх на основі конкретних завдань. Математика має також велику евристичну роль. На «кінчику пера» Максвелл відкрив електромагнітні хвилі, що привело потім до створення Поповим радіо. На «кінчику пера» Ейнштейн відкрив залежність між масою і енергією, що потім привело до відкриття ядерної енергії і т. д.

Часто можна почути таку думку, що захоплення математикою приводить до формалізму в фізиці. І це має під собою ґрунт. Але формалізм виникає тоді, коли втрачаєш із зору фізичний зміст проблеми: «фізика зникає, залишаються одні рівняння». Ось чому на іспиті з теоретичної фізики слід перш за все вяснити чи розуміє студент фізичні суті проблеми: основні фізичні ідеї і положення розглядуваної теорії і як на її основі можна якісно пояснити той чи інший ефект. Лише після цього можна перейти до перевірки того, як студент оволодів математичним апаратом і методами теорії.

Методика проведення іспитів може й мусить відігравати важливу роль в справі правильного орієнтування студентів про співвідношення між фізикою і математикою. Спочатку це мусить бути доведене до відома студентів на лекціях, консультаціях і, особливо, на колоквіумах.

Ю. ВЕКШТЕЙН,
доцент кафедри теоретичної фізики.

ВІД ГУРТОЖИТКУ ДО КАБІНЕТУ...

В кабінеті естетики зібрано хороши ілюстративний матеріал для вивчення мистецтва. Це значно допомагає студентам в їх роботі.

Але не завжди кабінет використовується за призначенням. Так, протягом тижня в кабінеті засідала комісія по розподілу випускників, а студентам IV курсу філологічного факультету в цей час доводилось займати іншу аудиторію, що не була пристосована до занять. Нам треба було перенести епідіоскоп, що займало багато часу й заняття тому не раз розпочинались з запізненням.

Настав час заліків. Ми домовились з викладачем, доцентом Б. Шайкевичем, що за день до заліку буде відкрито кабінет, де студенти зможуть проглянути ілюстративний матеріал, спеціальну літературу, дістануть змогу підготуватися до заліку, одержати кон-

сультацию. Але, на превеликий жаль, такої змоги не було. Там з дозволу учбової частини студенти юридичного факультету складали заліки.

Цілий день студенти ходили з гуртожитку (чим це пощастило, бо близько, а інші ж їздили з дому) до кабінету з надією, що кабінет все-таки звільнять. Але вони тільки марно витратили такий дорогий час — кабінет так і не звільнився.

Ми дуже просимо, щоб заняття з дисциплін, що не мають відношення до кабінету, проводили в інших аудиторіях, а кабінет використовувался за призначенням.

Р. КОРОБКО, Л. МАКСИМШИНА, А. ПРОЦЕНКО, Н. СИМОНОВСЬКА, Л. ТКАЧ, Т. ХАРЧЕНКО, студенти IV курсу філологічного факультету.

Завтра — экзамен

РАССКАЗ

— Говорят твои знания опять оценили тремя баллами — услышала Лора деланно-сочувствующий тон Игоря. — Стало быть надо меньше гулять в сессию.

— Стало быть, — обиженно ответила Лора, устало шагая по мягкому асфальту «Он, конечно, решил, что я тупица, — думала Лора, — у него одни «пятерки», а у меня... Пусть по логике... Сама напутала, но сегодня. Неужели преподаватель ориентируется на предыдущую оценку?»

— Пойдем сегодня во Дворец студентов? — донеслось до Лоры. Говорят будет хороший вечер.

— Ты ведь говорил, что надо меньше гулять, — зло ответила Лора, и отвернулась, чтобы не видеть самодовольного лица попутчика.

— До свидания, Игорь! И вошла в общежитие.

Два дня Лора не виделась с ним. Она готовилась в читальном зале к «Истории Рима». На одном из перерывов Лора увидела девушек из группы Игоря. Они сто-

яли у дверей аудитории и каждого выходящего из нее встречали то радостными, то удивленными, а то и возмущенным возгласами — обычные экзаменационные эмоции.

Дверь аудитории открылась. Вышла Оля и, расцеловав дюжину однокурсников по случаю «отл.», грозно спросила:

— Почему Игорю шпоры не дали?

— Незачем обманывать преподавателей, — ответил Коля.

— Я не спрашиваю идейных, — сказала Оля и, схватив толстый учебник, вырвала из него несколько листов.

В аудиторию входила девушка. Оля сунула ей под блузку сложенные листы.

Через открытую дверь Лора увидела Игоря. В первое мгновение она даже не узнала его. Высокомерность покинула его, лицо скривилось, будто он съел несладкую, кислую ягоду.

Лора отвернулась и заходила по коридору. «Что же это? — в который раз шептала она. — Зна-

чит его былая собранность ни что иное, как маска, которую он теряет при малейших трудностях. А я-то думала... Как он мог хвалиться фальшивыми пятерками?»

Мысли как волны насканивали одна на другую. Они выхватывали забытые подробности из прошлых встреч с Игорем и видела его совсем другим — беспомощным и трусливым...

— Снова ты унываешь? — услышала она торжествующий голос Игоря. — Поздравь меня с «пятеркой».

Лора не знала, что ответить. Она стояла грустной, подавленной. — Скажи, что мне сделать, чтобы ты не грустила?

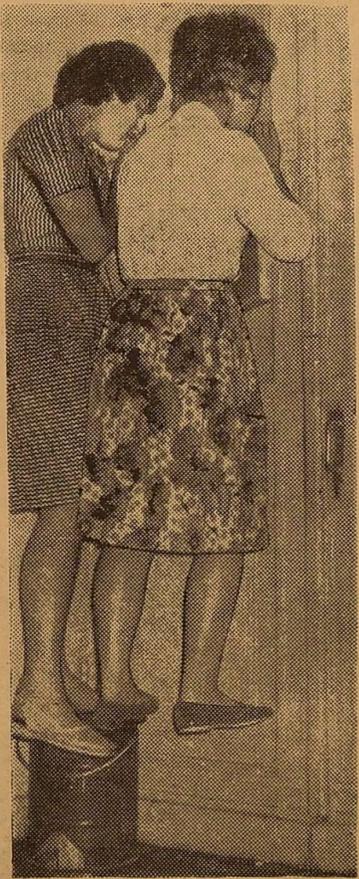
Лора подняла голову. Глаза ее зло заблестели.

— Начни с пересдачи своих «пятерок».

Круто повернувшись, Лора поспешила в читалку.

Завтра — экзамен.

Г. ГОНЧАРУК,
студент I курса исторического факультета.

Идут заліки. Як там відповідають співкурники? Цей знімок-жарт приніс нам наш фотокор П. Башкар'юв.

Сесія! Студентка Е. Григорович старанно вчиться, щоб успішно завершити її.

1814 ШЕВЧЕНКОВІ 1964

СЛАВА КОБЗАРЯ

ЧАС і простір підвладні великим. Т. Г. Шевченко здобув безсмертя у віках, визнання і любов в усіх кінцях земної кулі.

Що принесло Т. Г. Шевченку таке широке визнання? І. Я. Франко якось писав, що великий письменник — це ніби дерево, яке своїм корінням впирається якомога глибше і міцніше в свій рідний, національний ґрунт, а короною поринає в інтернаціональній атмосфері ідейних, наукових, суспільних, естетичних і моральних змагань. Першим таким українським письменником став Т. Г. Шевченко. Він так поєднав у своїй творчості національне й інтернаціональне, що вони стали не мислимі віддільно, як не мислиме життя дерева без коріння або без крони. Саме тому слава Кобзаря давно вийшла за межі нашої країни і розійшлася по світу.

Особливо пишно розвинулось дерево Шевченкової поезії після Жовтня. Буйні вічнозелені віти його полум'яного слова розпростерлись над Європою, Америкою, Азією і Африкою, досягають Австралії, переплітаються повсюдно з вітами національних культур усіх народів.

Ідеологи імперіалізму намагаються підкорити спадщину великих світочів своїм інтересам. Відомі намагання підпорядкувати інтересам реакції і спадщину нашого Кобзаря. Та марні ці намагання!

Т. Г. Шевченко, полум'яні думи якого повторюються на 42 мовах світу, служить і служитиме величним ідеалам любові до людини й невпинного прогресивного розвитку людського суспільства.

Т. Г. Шевченко належить прогресивним силам багатонаціонального людства світу. Саме тому він — безсмертний. Саме тому, кажучи словами поетеси Ольги Маруніч:

«Є в Шевченка народження, дата,
Дати ж смерті в Шевченка немає».

Доцент І. САЄНКО.

В Києві проходять торжества, присвячені 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка.

В сесійному залі Верховної Ради УРСР відбувся об'єднаний пленум спілок письменників СРСР і України, присвячений 150-річчю з дня народження Т. Г. Шевченка. Тут у залитому яскравим світлом залі зібрались на форум діячів культури представники багатонаціональної радянської літератури, діячі мистецтв, учені, знатні люди промисловості й сільського

господарства республіки, партійні, радянські, профспілкові, комсомольські працівники. Присутні також гості, що прибули на шевченківський ювілей з багатьох зарубіжних країн, представники ЮНЕСКО, іноземні журналісти.

В торжествах бере участь і делегація учених та студентів нашого університету.

На цій сторінці ми публікуємо матеріали, написані до 150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка.

М. ЛЕВЧЕНКО.

НЕСКОРЕНА МОЛОДІСТЬ

УРИВКИ З КНИГИ

ЩЕ тяжко хворим Тарас Григорович залишає В'юнице і повертається до Переяслава. Тут 25 грудня він пише поезію «Як умру, то поховайте». Нею закінчується поетичний цикл «Три літа». Одночасно вона стала поетичним заповітом великого Кобзаря своєму народові. Кожне слово цього натхненного вірша проймає великою революційною пристрастю, твердою вірою в перемогу трудящих мас. В ньому в єдине нероздільне ціле переплелися любов до пригноблених рідного краю та гнів і ненависть до поневоловачів. Як справжній народний співець поет заповідав:

Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте,
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте!

... Що ж, в легенді грішником був розбійник, а він — поет, автор «возмутительних стихов»... Таких не прощають.

Так царат розправлявся з непокірним. Було зроблено все, щоб зломити найсильнішу особистість. Але Шевченко не здався... Він ще буде боритися і творити, працювати і кохати. В нього є величезний суворий досвід життя, в нього є ще сили... його не залякала солдатчина, не злякають тюрми. Царизм виявився безсилим у нерівному двобої з ним. Перемога залишалася за поетом...

Спить Москва, окутана непроглядною темрявою, овіяна холодними вітрами. Та вже відчутні подихи весни і десь далеко бовваніє світанок. І вдвляючись у темряву московської ночі, наче прозрівав день, коли:

... на оновленій землі
Врага не буде супостата,
А буде син, і буде мати,
І будуть люди на землі.

За цей день борюся, за ним страждав, до нього линув на крилах своєї нескореної молодості...

120 РОКІВ ТОМУ

22 листопада 1845 року в м. Переяславі Т. Г. Шевченко написав вірш «Єретик» і присвятив його П. Й. Шафаріку. Звертаючись до нього, поет писав:

«Слава тобі, любомудре,
Чеху-слав'янине!
Що не дав ти потонути
В німецькій пучині
Нашій правді! Твоє море
Слав'янськеє, нове,
Затога вже буде повне,
І попливе човен
З широкими вітрилами
І з добрим кормилом,
Попливе на вільнім морі,
На широких хвилях.
Слава тобі, Шафаріку,
Вовіки і віки,
Що звів еси в одне море
Слав'янської ріки!»

Хто ж такий був чех-слов'янин П. Й. Шафарік, якого так возвеличив в очах всього слов'янства

в наведеному вірші Т. Г. Шевченка?

В першій половині XIX століття Словачія, Чехія, частина території України входили до складу Австрійської імперії. Австрійські реакціонери жорстоко пригнічували і соціально, і національно слов'янське населення імперії. Цій насильницькій асиміляторській політиці Австрійської монархії слов'янське населення, зрозуміло, чинило опір. Пробудження національного життя в Словачії і Чехії висунуло цілу плеяду борців за розвиток національної культури. Одним з видатних представників цієї плеяди й був П. Й. Шафарік (1795—1861).

Проти приниження гідності слов'ян в історії розвитку європейської культури, проти фальсифікації історії слов'ян і виступив П. Й. Шафарік, опублікувавши в 1837 році велику працю «Слов'янські старожитності».

Цю працю П. Й. Шафарік написав при допомозі й підтримці російських і українських вчених. Український учений-славист О. М. Бодяняський протягом 1837—1848 років переклав з чеської на російську мову «Слов'янські старожитності», які стали підручною книжкою в університетах.

Т. Г. Шевченко, як відомо, був добре знайомий з М. О. Максимовичем і О. М. Бодяняським. Треба думати, що вони й познайомили Т. Г. Шевченка з прогресивною діяльністю П. Й. Шафаріка. На знак поваги до ученого-слависта, до його прогресивних ідей Т. Г. Шевченко й присвятив йому вірш «Єретик».

Так 120 років тому була вписана ще одна славна сторінка в історію єднання братніх слов'янських народів — українського, словацького й чеського.

Доцент А. МОСКАЛЕНКО.

Колектив учених філологічного факультету — доценти Г. Вязовський, І. Дузь, А. Недзвідський, К. Данилко, М. Левченко, І. Нестеренко створили наукову біографію Т. Г. Шевченка. В ювілейні шевченківські дні виходить в світ друге видання біографії.

Працювали ви чимало
І чимало написали,
Піднаружились щосили
І піднести все ж зуміли
Біографію зразкову,
Не просту, а наукову.

ХУДОЖНИК

ВЕЛИКИЙ народний поет Т. Г. Шевченко був також і одним з найвизначніших художників України, родоначальником реалістичного напрямку у вітчизняному образотворчому мистецтві.

Діяльність поета і художника органічно перепліталася в його творчості і була підпорядкована одній і тій же темі — боротьбі проти самодержавно-кріпосницького ладу, за звільнення народу від соціального і національного гноблення.

Після викупу з кріпацтва у квітні 1838 року Шевченко дістав змогу вступити до Петербурзької Академії мистецтв. Доля привела талановитого юнака у майстерню К. П. Брюлова — на той час уже славного художника, одного з провідних професорів Академії.

Першим твором Шевченка-художника, в якому він звернувся до зображення народного життя, була нині широко відома й популярна картина «Катерина» (1842 року).

Реалістичні тенденції Шевченка-художника з особливою силою виявилися в його творчості періоду «Трьох літ» (1843—1847 рр.).

У травні 1843 року Шевченко пише олією дві жанрові картини — «На пастьбі» та «Селянська родина», змістом яких є опоетизування вільного трудового селянського життя. Своїм ідейним завданням ці твори стоять близько до поетичних ідилій їх автора («Садок вишневий коло хати», «На панщині пшеницю жала» та інші).

У ці ж роки Шевченко створив

і перший свій значний графічний твір — альбом офортиків «Живописна Україна» — одну з перлин української графіки першої половини XIX століття.

Найважливіше місце в альбомі належить офортові «Дари в Чигрині» (1649 р.). Це твір на історичну тему. Ідея офорту — ствердження непохитної волі українського народу до воз'єднання з братнім російським народом — розкривається виключно засобами глибокої психологічної характеристики персонажів.

У травні 1847 року Шевченко було заарештовано в справі Кирило-Мефодіївського братства й приречено на десятирічну солдатську каторгу. Однак, у важких умовах заслання він продовжує твори і як поет, і як художник. Нам відомо зараз кілька сот мистецьких творів Шевченка цього періоду. Багато з них знаходиться на рівні найвищих досягнень

тогочасного загальноросійського мистецтва.

Вершиною мистецької творчості Шевченка справедливо вважається серія малюнків «Притча про блудного сина», над якою художник працював в останні роки заслання (1856—57 рр.).

Після повернення із заслання Шевченко з новою силою береться за перо поета і пензель художника. В його творчості настає нове піднесення. Особливої гостроти набувають поетичні твори Кобзаря, в яких звучить прямий заклик до революційної боротьби. Посилюється активність Шевченка і в галузі образотворчого мистецтва. На протязі 1858—1861 рр. художник створив ряд визначних творів у портретному жанрі.

Шевченкові автопортрети (всього їх налічується понад тридцять) це не тільки своєрідна автобіографія Кобзаря, але й свідчення його видатних досягнень як художника-

портретиста. В техніці офорту та акватинти Шевченко виконав в останні роки життя і ряд інших першокласних графічних робіт і, зокрема, чудові офорти «Притча про виноград» за картиною Рембрандта та «Приятелі» за картиною російського художника І. І. Соколова.

Успіхи Шевченка в галузі гравюру були високо оцінені його сучасниками. Другого вересня 1860 року Рада Академії присвоїла йому «За искусство и познание гравюровальном художестве» звання академіка. Але диплома про високе звання академіка одержати художник уже не встиг. Його кипучу поетичну і мистецьку діяльність перервала передчасна смерть.

Творчість Шевченка-художника мала величезний вплив на весь подальший розвиток українського образотворчого мистецтва.

Доцент А. ЖАБОРЮК.

На фото: студенти математики на заняттях в обчислювальному центрі.

ПРЕДМЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ: ДОЩОВА КРАПЛЯ

Важливе місце в ряді наукових напрямків нашого університету займає дослідження по фізиці аерозолів. Тверді чи рідкі частки, що є в повітрі, відіграють велику роль в навколишній природі. Досить сказати, що більшість атмосферних явищ, таких як утворення хмар і випадіння опадів, зобов'язане атмосферним часткам, навколо яких конденсується волога. Так утворюються краплини хмар.

Властивості речовин в роздробленому стані все частіше використовуються в теплофізиці й теплотехніці. Однак, можливості їх застосування не завжди наявні, бо часто відсутні методи дослідження. Давно відомі класичні методи не відповідають сучасним вимогам і тому все більшу увагу привертають так звані поточні динамічні методи, які дають можливість досліджувати одночасно широкий

діапазон умов, в яких знаходяться частки аерозолів. Декілька таких методів розроблюються в лабораторії фізики аеродисперсних систем.

Мало що відомо також про самі процеси утворення крапель хмар на ядрах конденсації і вплив на ці процеси різних факторів. Вивчення цих питань таке ж важливе, як і знання розмірів ядер конденсації. Навіть маючи в своєму розпорядженні можливості одержання штучних ядер конденсації, необхідно знати, які умови для цього найвигідніші.

Всі ці питання успішно вирішуються за допомогою розроблених в лабораторії потокових методів дослідження. Високоєфективні, вони в той же час досить прості для використання в повсякденній лабораторній роботі й криють в собі дуже великі можливості.

Д. ПОЛІЩУК, С. КОНТУШ.

МОЛОДІ ВЧЕНІ

Нещодавно в Києві проходила перша республіканська наукова конференція молодих дослідників в галузі математики на Україні.

В роботі конференції взяла участь група викладачів, асистентів та аспірантів нашого університету.

Цікаві доповіді були прочитані старшим викладачем М. Кривцовою, аспірантом С. Мирон і асистентом Ю. Кисільовим, робота яких виконувалась під керівництвом професора М. Гаврилова. Доповіді М. Ігнатенка, асистентів Р. Загайної і О. Іванківської були присвячені деяким проблемам математичної фізики.

Глибокими й змістовними були також доповіді старших викладачів В. Дрекова і П. Варбанця. Повідомлення старшого викладача В. Марченко присвячувалось рухові тіл зі змінною масою. Це питання є особливо актуальним в наш час.

Добре оцінені роботи аспіранта О. Витюка і старшого викладача М. Гаврильченка.

Доповіді, прочитані на конференції, будуть в найближчий час опубліковані.

У ЛАТВІЙСЬКИХ ДРУЗІВ

Нещодавно я побував в Латвійському держуніверситеті, де зробив доповідь на студентській конференції та познайомився з тематикою і методами роботи гуртків.

На географічному факультеті майже всі студенти працюють в гуртках. Як говорив голова НСТ, цьому сприяє те, що в день заняття гуртків ніякі інші заходи не проводяться. Така традиція свято дотримується всіма.

Ю. ШУЙСЬКИЙ,
студент V курсу географічного факультету.

ФОРУМ ДОСЛІДНИКІВ КРИСТАЛІВ

В травні в університеті розпочала свою роботу Всесоюзна конференція по дислокаціях та механічних властивостях кристалів. Кристалічні речовини, що застосовуються в техніці, мають ряд порушень періодичності розміщення атомів. Ці порушення кристалічної структури або дислокації визначають багато механічних, електричних, теплових та інших властивостей кристалів. Ось чому

дослідженням дислокацій займається в Радянському Союзі великий колектив учених.

З вітанням до гостей звернувся проректор по науковій роботі професор В. Федосеев.

Після короткого вступного слова професора Класен-Нехлюдової (Москва) конференція розпочала роботу.

Протягом 4-х днів учені-фізики Москви, Ленінграда, Львова, Хар-

кова, Саратова та інших міст обмінювались новими результатами, обговорювали невирішені проблеми, накресливали шляхи дальшого розвитку науки про дислокацію.

Конференція в Одесі — це не тільки підведення підсумків, але й вироблення нових планів наукових досліджень.

В. СЕРДЮК.

ТРИ НОВЕЛИ

ВДЯЧНІСТЬ

РАНОК. Ласкаве сонце щедро залило приморське місто. Вулиці сповнюються шумом. Літній чоловік в кепці, плащі, з чомоданом звернувся до прохожого:

— Скажіть-но, як вулицю Пастера знайти?

Юнак привітно посміхнувся: — Ходітьте разом, по дорозі. Дозвольте вам допомогти.

Він узав чомодан. Пішли.

— Вперше в Одесі?

— До дочки приїхав, вчить-ся тут, — відповів приїжджий.

— В гуртожитку живе?

— Еге, філолог.

Ідучи, чоловік час від часу з цікавою вдячністю і повагою

поглядав на незнайомого помічника.

— Оце вулиця Пастера, а то гуртожиток. Прощайте — поспішаю: на лекцію запізняюсь.

— Велике спасибі, сину...

БАЙДУЖІСТЬ

ДЕНЬ кінчається. Сонце схиляється до заходу.

В міському саду огрядна жінка продає квіти.

— Проліски, проліски! Перші дарунки весни!

— Мені найкращі, — попросив юнак.

— Для твоєї красуні ось ці.

Хлопець подарував дівчині букетик соромливих пролісків і вона відповіла вдячною по-

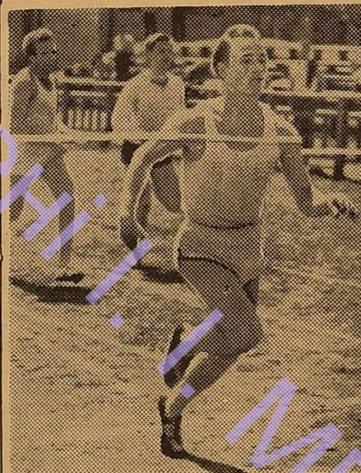
смішкою. Ідуть молодята, взявшись за руки.

Неначе все місто вишло на вулиці в це надвечір'я—скрізь люди, всюди радість.

Ось чоловік в темних окулярах хоче перейти вулицю. Ціпком він прощує дорогу. В руках у нього теж проліски. З сигналами проносяться машини й чоловік відступає. Тільки-но ступає з тротуару — знову сигнал. Молода пара поїшла мимо...

ФОРМАЛІСТ

У вагоні трамваю людно. Біля вікна сидить юнак з викладеною зачіскою і гоноритим поглядом. Поруч нього — немолода жінка. На одній зупинці увійшла бабуся, спираючись на ціпок. Сусідка ставної дитини люб'язно поступилася місцем старенькій.

На знімках: спортсмени на тренуваннях з легкої атлетики.

З БЛОКНОТУ СТУДКОРА

— Дай бог вам здоров'я!

Молодик з пихатим обличчям відвернувся і почав бай-дуже розглядати перехожих на тротуарі. Знову за вікном пропливають будинки, перехрестя; як і раніше, на зупинках люди входять, виходять. Уважлива тіточка стоїть — парубок зухвало сидить. Нарешті проба-сив:

— Випустіть мене, мамашо...

— Будь ласка, проходьте, — мовила бабуся.

— Прошу, сідайте, — делікатно звернувся здоровило до жінки, — я вже виходжу.

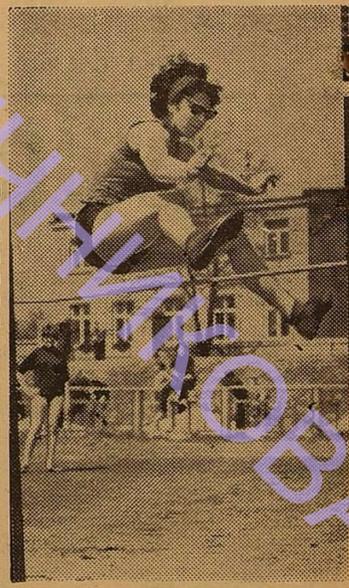
Вийшов, книжки під руку — і розтанув у натовпі. Мабуть, студент...

А. МИКИТЕНКО.

НА ПЕРШОМУ МІСЦІ

ЗАКІНЧИЛАСЬ першість області серед добровільних спортивних товариств «Буревісник», «Спартак», «Авангард», «Динамо», «Семафор», «Трудові резерви» та інші.

Студентка I курсу механіко-математичного факультету Т. Рибалка зайняла перше місце серед гімнасток, що виступали по програмі майстрів спорту.

Редактор Є. ГОГУНСЬКИЙ.

Партком, ректорат, колектив істфаку висловлюють глибоке співчуття декану історичного факультету С. М. Ковбасюку з приводу тяжкої втрати — смерті матері.